

MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUM
TÖÖSTUSOMANDI
APELLATSIOONIKOMISJON

OTSUS nr 938-o

Tallinnas, 28. novembril 2007. a.

Tööstusomandi apellatsioonikomisjon, koosseisus Tanel Kalmet (eesistuja), Rein Laaneots ja Edith Sassian, vaatas kirjalikus menetluses läbi Piimandusühistu E-PIIM, Pikk 2, Järva-Jaani alevik, Järva-Jaani vald, Järvamaa 73301 (esindaja volikirja alusel patendivolinik Mari Toomsoo) vaidlustusavalduse kaubamärgi "PÕLTSAMAA EESTI JUUST" (taotlus nr 9901518; taotlus esitatud 20.09.1999) registreerimise vastu klassis 16 OÜ Eesti Juust nimele.

Asjaolud ja menetluse käik

1) 29.12.2005 esitas Piimandusühistu E-PIIM (edaspidi vaidlustaja) Tööstusomandi Apellatsioonikomisjonile (edaspidi komisjon) vaidlustusavalduse kaubamärgi "PÕLTSAMAA EESTI JUUST" registreerimisele OÜ Eesti Juust, Paneeli 2a, Tallinn 11415 (edaspidi taotleja) nimele klassis 16: paber, papp ja nendest valmistatud tooted, mis ei kuulu teistesse klassidesse; trükised; köitematerjal; fotod; kirjatarbe; majapidamis- ja kantseleiliimid; kunstnikutarbed; pintsliid; kirjutusmasinad ja kantseleitarbed (v.a mööbel); õppematerjalid ja näitvahendid (v.a aparaadid); plastist pakkematerjal, mis ei kuulu teistesse klassidesse; mängukaardid; trükitiübid; klišeed., - mille kohta oli avaldatud teade Eesti Kaubamärgilehes nr 11/2005 (lisa 3). Vaidlustusavaldusele oli lisatud riigilõivu 2500.00 kr tasumist tõendav dokument, volikirjad ja põhjendus tõenditega.

Vaidlustusavalduse kohaselt oli taotleja esitanud taotluse kaubamärgi registreerimiseks ka klassis 29, mille osas Patendiamet oli keeldunud, kuna sõna PÕLTSAMAA näitab kauba geograafilist päritolu ja sõna JUUST kauba liiki (lisa 4 Patendiameti kaubamärgi registreerimise taotluse täpsustamise ja parandamise teade 19.12.2000). Seejuures on Patendiamet olnud algselt ka seisukohal, et kaubamärk ei ole registreeritav ka klassis 16, nende kaupade osas, mis on otseselt seotud juustu markeerimise ja pakendamise, sest esinevad samad põhjused, mis klassis 29. Ülejäänud kaupade puhul oleks kaubamärk tarbijaid eksitav. Patendiamet on väljendanud seda kui oma lõplikku seisukohta (lisa 4). 02.02.2005 on Patendiamet taotlejat informeerinud, et Patendiamet on oma praktikat muutnud ja enam ei ole sõna JUUST klassis 16 kirjeldav ega eksitav (lisa 5 Patendiameti kaubamärgi registreerimise taotluse täpsustamise ja parandamise teade). Patendiameti teatest ei selgu, missugustel põhjustel on muudetud seisukohta faktiliste asjaolude osas.

Vaidlusaluse kaubamärgitaotluse menetluse kestel 01.09.2003 registreeriti geograafiline tähis PÕLTSAMAA JUUST (registreerimistunnistus nr 00004 lisa 6), millega tähistatava juustu maine ning konkreetsed kvaliteedi ja maitseomadused on seostatavad Põltsamaaga, kus juustu toodetakse, töödeldakse ja müüakse ette valmistatakse. Tähise head mainet kinnitavad geograafilise tähise registreerimistunnistuse andmed ja lisad 7-17: Eesti Rahva Muuseumi koostatud „Eduard Sild ja piimatööstuse areng Põltsamaal“, 2000; 07.04.2000 Jaak Valdre artikkel „90 aastat piima töötlemist Põltsamaal“; 12.01.2000 artikkel „E-PIIM Põltsamaa Meiereis avati uus juustutootmisliin“; 24.09.1999 Toomas Reinpõldi artikkel „Kas Põltsamaale juustuturism?“; 22.09.1999 artikkel „Veinipealinnast juustupealinnaks“; 09.04.1999 T. Reinpõldi artikkel „Põltsamaa juustutööstus suureneb“; 30.03.1996 Jaan Lukase artikkel „Mis näitab Põltsamaa piimaühistu põllumehesõbralikkust“; 27.01.1996 Tiit

Laane artikkel „Põltsamaa piimaühistu on valud ära kannatanud“; 6.04.1990 Ellen Lukki artikkel „Põltsamaa piimandus 80“; 25.05.1971 H. Järveti artikkel „Sedakorda piimakombinaadist“; Piimasaaduste Kontrolli- ja Uurimusjaama Teadete nr 6/1949 artikkel „Põltsamaa piimaühistu edusamme tootmistegevuses ja loomakasvatuse arendamisel. Lisas 18 esitatud äriregistri teabesüsteemi ettevõtja kaardiandmete väljatrükile OÜ Eesti Juust kohta seisuga 14.11.2005 ei asu taotleja Põltsamaal, kuid tema tegevusvaldkonda kuulub piimatoodete tootmine ja müük.

Vaidlustaja vaidlustab vaidlusaluse kaubamärgi registreerimise klassis 16 taotleja nimele, kuna esinevad kaubamärgiseaduse (KaMS) § 9 lg 1 punktides 3, 6 ja 11 sätestatud õiguskaitset välistavad asjaolud. KaMS § 9 lg 1 p 3 kohaselt ei saa õiguskaitset tähis, mis koosneb üksnes kaupade või teenuste liiki, kvaliteeti, hulka, otstarvet, väärtust, geograafilist päritolu, kaupade tootmise või teenuste osutamise aega või kaupade või teenuste teisi omadusi näitavatest või muul viisil kaupa või teenust kirjeldavatest tähistest või andmetest või eelnimetatud tähistest või andmetest, mida ei ole oluliselt muudetud. Lisa 4 kohaselt on Patendiamet leidnud, et nende kaupade osas, mis on otseselt seotud juustu markeerimisega, pakendamisega, nimetatud sõnaühendi kasutamisega trükistel, kleebistel ja mujal tuleb jääda samale seisukohale kui klassi 29 kaupade osas, st need kaubad on PÕLTSAMAA EESTI JUUSTU kui kaubaga lahutamatu seotud, mistõttu pole mainitud tähis ka nende osas kaubamärgina registreeritav. Analoogiliselt on Tallinna Ringkonnakohus 16.05.2005 otsuses haldusasjas nr 2-3/131/05 leidnud, et kaubamärgi PÕLTSAMAA KERA JUUST registreerimisest keeldumine klassi 16 (paber, papp, nendest valmistatud tooted, mis ei kuulu teistesse klassidesse; trükised; plastist pakkematerjal, mis ei kuulu teistesse klassidesse) osas oli põhjendatud, kuna nende kaupade osas on registreerimine vastuolus varasema KaMS analoogilise sättega § 7 lg 1 p 3 (lisa 19).

KaMS § 9 lg 1 p 6 kohaselt ei saa õiguskaitset tähis, mis oma olemuselt võib tarbijat eksitada kaupade või teenuste liigi, kvaliteedi, hulga, otstarbe, väärtuse, geograafilise päritolu, kaupade tootmise või teenuste osutamise aja või kaupade või teenuste teiste omaduste suhtes. See säte kuulub kohaldamisele nende klassi 16 kuuluvate kaupade puhul, mis ei ole otseselt seotud juustu markeerimisega, pakendamisega või reklaamimisega, nt köitematerjali, fotode, kirjatarvete, majapidamis- ja kantseleiliimide, kunstnikutarvete, pintslite, kirjutusmasinate ja kantseleitarvete, õppematerjalide ja näitvahendite, mängukaartide, trükitüüpide ja klišeede puhul. Vaidlusalune kaubamärk on otseselt kirjeldav ja seostub tarbijatele üksnes juustuga. Oma olemusest tulenevalt ei täida see tähis nende klassi 16 kaupade osas kaubamärgi funktsiooni eristada ühe tootja kaupa teise tootja kaubast, vaid tekitab pigem ostjates hämmeldust ja segadust, nt kaubamärgi kandmisel tindipurgile või liimituubile. Analoogselt on komisjon oma 16.12.2002 otsuses 483-o asunud seisukohale, et kaubamärk PÕLTSAMAA KERA JUUST ei ole registreeritav klassis 16, kuna on eksitav. Tallinna Ringkonnakohus on oma 16.05.2003 otsuses kinnitanud komisjoni seisukoha õigust.

KaMS § 9 lg 1 p 11 kohaselt ei saa õiguskaitset tähis, mis sisaldab registreeritud geograafilist tähist või on sellega eksitavalt sarnane, kui see võib kaasa tuua geograafilise tähise õigusvastase kasutamise geograafilise tähise kaitse seaduses (GTKS) sätestatu järgi. Kaubamärk on identne registreeritud geograafilise tähisega (lisa 6). GTKS § 11 lg 1 p 3-5 kohaselt on keelatud geograafilise tähise või sellega eksitavalt sarnase tähise kasutamine kauba või teenuse tähistamiseks, mida registreering ei hõlma, kuid mis on registreeringuga hõlmatud kauba või teenusega samaliigiline; geograafilise tähise või sellega eksitavalt sarnase tähise kasutamine muu kauba või teenuse tähistamiseks, kui see võib kaasa tuua kaitstud geograafilise tähise maine pahauskse ärakasutamise; eksitava teabe kasutamine kauba või teenuse päritolu, olemuse või põhiomaduste kohta kauba või teenuse sise- või välispakendil, reklaammaterjalil või sellega seotud dokumentides.

Tulenevalt Tallinna Ringkonnakohtu 16.05.2005 otsusest on klassi 16 kaubad, mis on otseselt seotud juustu markeerimise ja pakendamisega PÕLTSAMAA JUUSTU kui kaubaga lahutamatu seotud, mistõttu tuleb need lugeda samaliigiliseks juustuga, millele geograafiline tähis nr 00004 on registreeritud. Seega esineb vastuolu GTKS § 11 lg 1 p 3. Nimetatud geograafilisel tähisel on Eestis hea maine, mida tõendavad lisad 7-17. Taotleja ei asu Põltsamaal (lisa 18) ja tegeleb juustutootmisega. Tuleb pidada tõenäoliseks, et taotleja soovibki kaubamärki kasutada üksnes juustuga, kasutades klassi 16 muid kaupu heal juhul kui reklaammaterjale, suveniire jms juustutoodetega seoses. Samas puuduvad taotleja juustutoodetel geograafilise tähise registreeringus toodud olulised tunnused. Oma juustutoodete reklaami otstarbel kaubamärgi kasutamisega klassi 16 toodetel kasutatakse pahauskselt ära geograafilise tähise head mainet. Põltsamaal mitte tegutseva ettevõtja soovil kasutada Põltsamaa nimetust oma toodetel ei saa olla muid adekvaatseid põhjusi, kui soov lõigata kasu selle ala mainest. Samuti ei saa juustutootja poolt kaubamärgi registreerimisel klassis 16 olla muid põhjuseid kui nende toodete kasutamine oma põhitoote reklaamiks kuna klassi 16 kaupade puhul ei ole tegemist toodetega, mis „automaatselt“ kaasneksid juustu- või piimatoodete tootmisega. Seega esineb vastuolu GTKS § 11 lg 1 p 4. Tähise kasutamisel klassi 16 kaupade osas on tegemist eksitava teabe kasutamisega kauba olemuse ja põhiomaduste kohta; tähis viitab selgelt juustule kui kaubaliigile ja selle kasutamine klassis 16 võib eksitada tarbijat; samuti viidatakse tähises toidukaubale, kuid sellega soovitakse tähistada klassi 16 mittesöödavaid tooteid. Seega esineb vastuolu GTKS § 11 lg 1 p 5. Kokkuvõttes võib vaidlusaluse kaubamärgi registreerimine kaasa tuua KaMS § 9 lg 1 p 11 nimetatud õiguskaitset välistava asjaolu.

Vaidlustaja märgib, et KaMS § 9 lg 1 p 6 ei sea tingimuseks varasema registreeritud geograafilise tähise olemasolu, vaid lihtsalt registreeritud geograafilise tähise olemasolu. Kaubamärgi registreerimise otsuse tegemise ajal oli geograafiline tähis nr 00004 registreeritud. GTKS § 12 lg 1 kohaselt ei saa keelduda sellise kaubamärgi registreerimisest, mille registreerimise taotlus on heauskselt registreerimiseks esitatud enne, kui geograafiline tähis on oma päritoluriigis kaitse saanud. GTKS § 12 lg 2 on kaubamärgi registreerimiseks esitamine või registreerimine heauskne, kui seda teinud isik ei teadnud ega pidanudki teadma, et tegemist on tähisega, mis näitab, et kaup või teenus on pärit kindlalt geograafiliselt alalt, kui kauba või teenuse konkreetne omadus, maine või muu iseloomulik tunnus on olulisel määral seostatav kauba või teenuse geograafilise päritoluga. Käesoleval juhul on tõendatud (lisad 6-17), et juustu, mille tähistamiseks taotleti geograafilise tähise PÕLTSAMAA JUUST registreerimist, maine ja konkreetsed kvaliteedi ja maitseomadused on seostatavad Põltsamaaga, kus juustu toodetakse, töödeldakse ja müügiks ette valmistatakse. On objektiivselt võimatu, et taotleja kui juustutootmises tegutsev ettevõtja ei olnud taotluse esitamisel teadlik Põltsamaa kui juustutootmise koha mainest. Taotleja ei asu Põltsamaal; Põltsamaal mitteasuva ettevõtja soovile kasutada Põltsamaa nimetust oma toodetel ei saa olla muid adekvaatseid põhjusi kui soov lõigata kasu ala mainest. Vastasel juhul ei kasutataks „võõra“ geograafilise ala viidet, vaid korrektset tegelikkusele vastavat viidet (nt viidet Tallinnale). Samuti ei ole tähise kasutamisel klassis 16 muid põhjuseid kui soov kasutada tähist juustu pakenditel jne, ja seeläbi kasutada ära geograafilise ala mainet. Seega puudub taotlejal GTKS § 12 lg 2 tähenduses heausksus ja lg 1 tähenduses „varemkasutamiseõigus“.

Vaidlustaja on KaMS § 41 lg 2 sätestatud isik, olles GTKS § 10 kohaselt geograafilise tähise kasutaja ja tal on sellest tulenev õigus vaidlustada nii geograafilise tähise õigusvastast kasutamist (GTKS § 45) kui ka seda sisaldava kaubamärgi registreerimist. Tulenevalt eeltoodust palub vaidlustaja tühistada Patendiameti otsus kaubamärgi PÕLTSAMAA EESTI JUUST registreerimise kohta klassis 16 ja kohustada Patendiametit jätkama menetlust komisjoni otsuses toodud asjaolusid arvestades.

Vaidlustusavaldus võeti 29.12.2005 komisjoni menetlusse nr 937 all; eelmenetlejaks komisjonis määrati komisjoni esimees Tanel Kalmet.

2) Taotleja 17.04.2006 saabunud seisukohas vaieldakse vaidlustusavaldusele vastu ja taotletakse selle rahuldamata jätmist. Taotleja märgib järgmist.

Kaup „juust“, mille osas vaidlustaja on registreerinud geograafilise tähise ning klassi 16 kaubad on täiesti erinevad. Ühegi klassi 16 kauba suhtes geograafilist tähist registreeritud ei ole. Vaidlustaja on väitnud, et geograafilise tähisega tähistatava juustu maine ja konkreetsed omadused on seostatavad Põltsamaaga, kus juustu toodetakse, töödeldakse ja müügiks ette valmistatakse. Vaidlustaja ei ole olnud konkreetne ega osutanud sellele juustule. Taotlejale ei ole teada vaidlustaja toode PÕLTSAMAA JUUST. Uurides www.epiim.ee avaldatud vaidlustaja toodangut selgub, et hoolimata oma avaldusest ja temale teadmata põhjusel antud geograafilisest tähisest ei ole sellenimeline toode kunagi vaidlustaja toode olnud. Tõstatub küsimus, kuidas rikub kaubamärk vaidlustaja õigusi, kui ta geograafilise tähisega tähistatud juustu pole tootnud, ei tooda ega kavatsegi toota. Samuti ei selgu, kuidas saaks hüpoteetilise PÕLTSAMAA JUUSTU maine seostuda vaidlustaja tegevusega.

Vaidlustaja on oma huvi tuletanud läbi õiguste, mis talle kuuluvad geograafilise tähise omanikuna. Seega tuleb lähtuda antud huvist ja seonduvatest spetsiifilistest õigustest, jättes tähelepanuta poleemika, mis väljub vaidlustaja spetsiifilise oletatava õiguse rikkumise sfäärist. Vaidlustaja varub piima üle kogu Eesti, seega on objektiivselt võimatu ja ebamõistlik, et kolmas isik võiks kaaluda üldse võimalust, et piimast toodetud juust võiks pärineda mingilt kindlalt geograafiliselt alalt (Põltsamaa linnast). Vaidlustaja tooraine ei pärine isegi tühisest fraktsioonis Põltsamaalt. Juustu nimetusega PÕLTSAMAA JUUST võidakse teoreetiliselt toota Põltsamaa linnas, kuid toodet kui sellist reaalsuses ei eksisteeri ega saagi eksisteerida seesugusena, et sellel oleks geograafilise tähise mõiste vastav sisu. Geograafilise tähise registreerimisega sai vaidlustaja vastava tähise valdajaks, kuid tema õiguste sisuline rikkumine on välistatud. Vaidlustaja nn geograafiline tähis võib olla tegelikkuses kõige enam abstraktsioon, samas kui GTKS § 12 lg 2 eeldab reaalse toote olemasolu. Kauba geograafiline päritolu ei ole ega saa olla GTKS tähenduses pelgalt tootmise (lao, jaotuspunkti vms) asukoht, selle mõiste sisu on sügavam. Kui vaidlustaja püüab väita, et juustu maine ja omadused seostuvad Põltsamaaga, siis taotlejale jääb selgusetuks, kuidas see on võimalik, kui tooraine ei pärine Põltsamaalt. Juust on olemuslikult seotud oma põhitoorainega. Ükskõik missugusest piimast, mida varutakse üle kogu Eesti, toodetud toode ei saa olla samas konkreetse kvaliteedi ja mainega. Konkreetset kvaliteeti ja maitseomadusi saab tagada üldjuhul vaid tootmisprotsessi manipulatsioonidega, mis aga ei erine olemuslikult muude juustutööstuste võimalikest meetmetest ehk siis ei loo Põltsamaale kui geograafilisele alale mingit lisaväärtust, mis vääraks äranimetamist. Taotlejalt ei saa eeldada, et ta eviks osundatule vastupidist teadmist.

Vaidlustaja ei ole tõendanud, et tema PÕLTSAMAA JUUSTUL oleks arvestatav maine. Ei ole ka tõendatud, et kaubamärgi registreerimine võiks kaasa tuua geograafilise tähise õigusvastase kasutamise. Vaidlustusavaldus tuleb jätta tõendamatus ja põhjendamatus tõttu rahuldamata.

3) 13.08.2007 saabusid komisjoni vaidlustaja lõplikud seisukohad, milles jäädakse varasemate nõuete ja seisukohtade juurde.

Seejuures märgitakse, et geograafilise tähise nr 00004 kirjelduses ei sisaldu nõuet, et juustu tootmiseks kasutatav piim peaks pärinema Põltsamaalt. Juustutootmise traditsioonid ulatuvad Põltsamaal eelmise sajandi algusaastatesse, mil rajati Põltsamaale esimene juustutsentraal ning samas on välja toodud Põltsamaa juustu omadused, maine ja muud iseloomulikud tunnused. Seega ei saa pidada tõeseks väidet, et toodet PÕLTSAMAA JUUST reaalsuses ei eksisteeri.

Vaidlustaja täpsustab ka, et teda ei tule lugeda geograafilise tähise nr 00004 omanikuks, vaid kasutajaks. Tal on nõutav (vt komisjoni 30.04.2007 otsus 994-o) õigustatud huvi vaidlustamiseks absoluutsetel õiguskaitset välistavatel asjaoludel, mis võib seisneda ka vaidlustatud kaubamärgi registreeringu kui potentsiaalselt majandus- ja äritegevust häiriva faktori kõrvaldamise huvis (vt 31.10.2006 otsus 776-o). Vaidlustajal kui Põltsamaal asuval ja juustu tootmisega seotud isikul on põhjendatud huvi kasutada tähistust PÕLTSAMAA EESTI JUUST majandustegevuses laiemalt kui juustul (sh pakendil), kartmata taotleja potentsiaalseid sisuliselt õigustamata kuid formaalselt justkui põhjendatud nõudeid.

4) Taotleja lõplikes seisukohtades, mis saabusid komisjonile 17.09.2007, jäädakse varem esitatud seisukohtade juurde. Taotleja väidab, et GTKS § 12 lg 1 on erisäte GTKS § 11 suhtes ja välistab KaMS § 9 lg 1 p 11 kohaldamise. Tuleb lähtuda GTKS § 12 lg 1 alternatiivsest sõnastusest ning senioriteedi ja õiguspärase ootuse põhimõttest. Asjaolu, et KaMS § lg 1 p 11 ei sea tingimuseks varasema geograafilise tähise olemasolu, vaid lihtsalt registreeritud geograafilise tähise olemasolu, ei ole määrav, kuna KaMS viitab GTKS-ile kui erinormile.

GTKS § 12 lg 1 sisalduv erisäte kohaldub tingimusel, et kaubamärk on heauskselt registreerimiseks esitatud. Heausksust täpsustab § 12 lg 2. Taotleja heausksuse vastu on esitatud väide, et olevat võimatu, et taotleja juustutootjana ei olnud taotluse esitamisel teadlik Põltsamaa kui juustutootmise koha mainest. Taotleja sellega ei nõustu, väites, et isegi mööndes Põltsamaal juustutootmise traditsioonide olemasolu, ei järeldu sellest mingi omadusliku seose olemasolu Põltsamaa ja seal toodetud juustu vahel, kui sellel seosel puudub sisu. Puuduvad tõendid mingist erilisest asjaolust, mis lubaksid väita eriliste juustutootmistraditsioonide, kvaliteedi, meetodi, maine või muu iseloomuliku tunnuse olemasolu võrreldes muude meiereide, piimaühistute või ettevõtete toodanguga. Kuivõrd vaidlustaja varub piima üle kogu Eesti, ei tule pidada mõistlikuks eeldada, et seesugune kaup võiks pärineda mingilt kindlalt geograafiliselt alalt. Isegi kui juustu toodetakse Põltsamaal, ei eksisteeri reaalsuses toodet seesugusena, et sellel oleks geograafilise tähise mõistele vastav sisu. Puuduvad andmed vaidlustaja tootest PÕLTSAMAA JUUST, seega vaidlustaja õigus on hüpoteetiline ja sellist õigust ei ole võimalik rikkuda. Taotlejale ei saa ette heita seda, et ta peaks teadma sellise kauba olemasolust, mida tegelikult ei ole olemas, veelgi enam aga sellise kauba mainest või muust spetsiifilisest tunnusest. Vaidlustaja enda andmeil (www.epiim.ee) ei ole ka tänase päeva seisuga sortimendis juustu PÕLTSAMAA JUUST ja seda pole olnud ka varem. Põltsamaal on toodetud mitmesuguseid eesti juuste, aga mitte PÕLTSAMAA JUUSTU.

Vaidlustaja ei ole põhistanud oma õiguste faktilist rikkumist taotleja poolt. Taotleja prognoose oma kaubamärgi perspektiividesse selle registreerimiseks esitamise näol ei ole võimalik seostada vaidlustaja käsitusel taotleja eeldatava pahausksusega kaubamärgi kasutamisel. Vaidlustaja ei ole ka selgitanud, kuidas ta geograafilist tähist nr 00004 kasutab; huvitatud isikuks olemist ei saa eeldada ka pelgalt hüpoteetilise väite abil, nagu tekiks taotlejal õigus esitada vaidlustaja vastu „formaalselt justkui õigustatud nõudeid“ (missuguseid siis ja kuidas?).

Vaidlustaja ei ole tõendanud, et tema oletuslikul PÕLTSAMAA JUUSTUL oleks arvestatav maine. Maine osas saab arutleda vaid reaalselt eksisteeriva objekti osas. Juustul, mida ei ole kunagi toodetud, ei saa olla mainet. Juustu kirjelduse olemasolu ja vastava juustu kui toote olemasolu vahele ei saa tõmmata võrdusmärki. Kirjeldada võib ka hüpoteetilist juustu samuti kui on võimalik filmida ulmefilmi.

On tõsi, et Põltsamaal on toodetud juustu keisririigi aegadest, kuid selliseid kohti on Eestis vähemalt kümneid, Põltsamaa eriline maine ei ole tõendatud, nagu ka tarbija eelistus teiste tootjate juustuga võrreldes või nõutus. Et vaidlustaja äriühing on asutatud 1997, pole põhjendatud tema poolt Põltsamaa juustutootjate varasemate saavutuste enesele ülekandmine. Teiseks pelgalt väidete najal ei ole usutav, et juustule oleks alates keisririigi aegadest ka

ainuomane mingi kindel maitse ja kvaliteet. Ei saa eeldada, et taotleja peaks evima vastupidist teadmist. Olenemata eeltoodud väidetest on selge, et vaidlustaja argumendid seonduvad siiski klassi 29 kaupadega ega ole klassis 16 rakendatavad.

Samuti ei ole vaidlustaja veenvalt põhistanud väidetavat vastuolu KaMS § 9 lg 1 p 3. Kohanimega seonduvate kaubamärkide registreerimine on Patendiameti praegune igapäevane praktika, sh klassis 16. Varasema erineva praktika muutmine on Patendiameti diskretsiooni valdkonda kuuluv. Antud asjaolu ei ole vaidlustatud.

Vaidlustaja ei ole tõendanud ka seda, nagu ei oleks kaubamärk klassis 16 eristusvõimeline. Kaubamärgi kasutusega tekkiv võimalik hämmeldus vm kaubamärgi tajuva isiku reaktsioon ei tähenda iseenesest seda, et märki tajuv isik saaks tähistatud kauba osas eelduslikult eksitatud (nt üritaks pintsli süüa, eeldades, et see on juust). See ei oleks, arvestades Euroopa õiguse keskmise tarbija kontseptsiooni, mõistlik.

19.10.2007 alustas komisjon asjas nr 938 lõppmenetlust.

Komisjoni seisukohad

Komisjon, hinnanud menetlusosaliste seisukohti ja esitatud tõendeid, otsustas jätta vaidlustusavaldus rahuldamata järgmiste põhjendustega.

1) Vaidlustaja on geograafilise tähise nr 00004 PÕLTSAMAA JUUST registreerimise taotlejana asjast huvitatud isik KaMS § 41 tähenduses. Vaidlustusavalduse lisadest 6, 8 ja 9 nähtuvalt on vaidlustaja geograafilise tähise nr 00004 kasutaja, tegutsedes juustu tootjana vastaval geograafilisel alal, Põltsamaal. Seega on tal huvi registreeritud geograafilise tähisega identse tähise kaubamärgina registreerimise vaidlustamisel.

2) Vaidlustatud kaubamärgis on sõnad PÕLTSAMAA ja EESTI määratud mittekaitstavaks osaks. Seega on Patendiamet tunnistanud, et sõnad PÕLTSAMAA ja EESTI on KaMS § 9 lg 1 punkti 3 alusel mittekaitstavad ning kuuludes kaubamärgi koosseisu, tuleb KaMS § 9 lõike 3 kohaselt lugeda mittekaitstavaks klassis 16, kus kaubamärgile õiguskaitse on otsustatud anda.

3) Vaidlustatud on kaubamärgi PÕLTSAMAA EESTI JUUST õiguskaitse KaMS § 9 lg 1 punktide 3, 6 ja 11 alusel. KaMS § 9 lg 1 p 3 kohaselt õiguskaitset ei saa tähis, mis koosneb üksnes kaupade või teenuste liiki, kvaliteeti, hulka, otstarvet, väärtust, geograafilist päritolu, kaupade tootmise või teenuste osutamise aega või kaupade või teenuste teisi omadusi näitavatest või muul viisil kaupa või teenust kirjeldavatest tähistest või andmetest või eelnimetatud tähistest või andmetest, mida ei ole oluliselt muudetud.

Vaidlustaja hinnangul on kaubamärk kirjeldav geograafilise päritolu ja kauba liigi osas nende klassi 16 kaupade suhtes, mis on otseselt seotud juustu markeerimise ja pakendamisega. Seejuures viidatakse Patendiameti varasemale teatele (lisa 4) ja Ringkonnakohtu otsusele asjas PÕLTSAMAA KERA JUUST (lisa 19). Patendiamet on oma varasemas teates väljendatud seisukohast hilisema seisukohaga loobunud, viidates praktikas toimunud muutusele; seega ei saa varasemat seisukohta lugeda kehtivaks. Komisjon on seisukohal, et Patendiamet ei ole kohustatud oma taotlejale saadetavas teates põhjendama kaubamärkide ekspertiisi praktikas toimuvaid muutusi, mis võivad kaasa tuua faktiliste andmete ümberhindamist, nt selle kohta, kas klassi 16 kuuluvad markeerimiseks ja pakendamiseks kasutatavad kaubad on samaliigilised kaupadega, mida nende abil markeeritakse või pakendatakse. Viimasel juhul ei ole tegemist faktiga, mis ei vajaks tõlgendamist ja hinnangu andmist ja seega vastav tõlgendus või hinnang võib praktikas alluda muutustele, mis on tingitud erinevatest, üheselt väljendamatutest teguritest. Samuti on komisjon seisukohal, et kuna KaMS sõnastuses kasutatakse mitmeid määratlemata mõisteid, on möödapääsmatu see, et Patendiamet nende mõistete sisustamisel kujundab oma praktika ja võib seda ka ümber

kujundada kooskõlas õiguse, sh kaubamärgiõiguse üldiste põhimõtetega, nagu need väljenduvad näiteks Euroopa Kohtu tõlgendustes.

Argumendina esitatud Ringkonnakohtu lahend ja selle asja menetlemisel esitatud asjaolud ei saa omada käesolevas asjas eelotsuse jõudu. Ringkonnakohtu otsuses ei sõnastata ühtegi põhimõtet, mis võiks olla antud vaidluses otsustamise aluseks. Kuigi Ringkonnakohtu menetluses käsitletud kaubamärk oli põhilistes elementides sarnane käesoleva vaidlusaluse kaubamärgiga, tuleb õiguspärase tulemuse saamiseks arvestada muuhulgas võrdse kohtlemise põhimõttega. Patendiameti poolt viidatud Ringkonnakohtu menetluses nimetatud kaubamärgid HIIRTE JUUST, VÕILEIVA JUUST ja TARVASTU JUUST on kaitstud erinevatel tingimustel, millest ei saa tuletada mingit üldist praktikat. Seega tuleb iga kaubamärgi registreerimisel eraldi analüüsida kaubamärgi õiguskaitset välistavate asjaolude olemasolu ja kaubamärgi kui terviku kaitstavust – selles väljendub võrdse kohtlemise põhimõte.

Kaubamärgi osad PÕLTSAMAA ja EESTI on tunnistatud mittekaitstavaks juba Patendiameti poolt ja selles osas ei ole Patendiameti otsust keegi vaidlustanud. Seega on vaja hinnata, kas kaubamärgi osa JUUST ja seega kaubamärk tervikuna on klassi 16 kuuluvate markeerimiseks ja pakendamiseks kasutatavate kaupade suhtes kirjeldav või mitte ning seega kas Patendiameti muutunud praktika kohaselt tehtud otsus on õiguspärane. Ei vaidlustaja ega taotleja pole oma argumente KaMS § 9 lg 1 p 3 osas sisuliselt põhjendanud. Komisjoni seisukoha aluseks on vastava sätte sõnastus, mille kohaselt kirjeldav on tähis, mis kirjeldab kaupa selle liigi, kvaliteedi, hulga, otstarbe, väärtuse, geograafilise päritolu, kaupade tootmise aja või kaupade teiste omaduste suhtes või muul viisil. Sätte sõnastuses ei kasutata sõnu „on oht“, „võib“, „on võimalik“, „on tõenäoline“ jne, seega on silmas peetud tegelikku (aktuaalset), mitte hüpoteetilist kirjeldavust.

Tähis JUUST või terviklik kaubamärk PÕLTSAMAA EESTI JUUST ei kirjelda KaMS § 9 lg 1 p 3 tähenduses klassis 16 loetletud kaupu iseenesest ja kirjeldavuse hindamisel ei saa toetuda hüpoteetilisele ja juhuslikule seosele teise klassi kaubaga, mille suhtes tähis võib olla tõesti kirjeldav. Kaubamärgi funktsioon on eristada ühe isiku kaupa või teenust teise isiku samaliigilisest kaubast või teenusest. Kui isik kasutab tähist (PÕLTSAMAA EESTI) JUUST nt pakkematerjali tähistamisel selle tootmisel, pakkumisel ja müügil, ei kirjelda see tähis pakkematerjali kui sellist ja võimaldab seega täita kaubamärgi funktsiooni. Seevastu juhul, kui isik kasutab vastava markeeringuga pakkematerjali oma juustutoote pakendamiseks, ei ole tegemist iseseisva kaubaga ning sel kaupa ja pakkematerjali kui tervikut (vt KaMS § 14 lg 2 p 1) tähistaval markeeringul puudub eristusvõime kirjeldavuse tõttu. Samuti kui teine isik kasutab oma juustutoote pakendil tähist PÕLTSAMAA EESTI JUUST, ei moodusta see pakend iseseisvat kaupa ning selline tegevus on õiguspärane, kuna klassis 29 (juust jm) on vastav tähis eristusvõimetu ega või olla ainuõiguse esemeks. KaMS § 16 lg 1 p 2 kohaselt kaubamärgiomanikul ei ole õigust keelata teistel isikutel kasutada äritegevuses häid äritavasid järgides kauba või teenuse liiki, kvaliteeti, hulka, otstarvet, väärtust, geograafilist päritolu, kaupade tootmise või teenuste osutamise aega või kaupade või teenuste teisi omadusi näitavatest või muul viisil kaupa või teenust kirjeldavatest tähistest või andmetest või eelnimetatud tähistest või andmetest, mida ei ole oluliselt muudetud, koosnevaid tähistusi. See immuuniteet laieneb ka kauba pakendile, mis ei moodusta iseseisvat kaupa. Seda vähem laieneb ainult pakendi (klass 16) kaubamärgi suhtes kehtiv ainuõigus pakendatud teiseliigilisele kaubale (sh juustule klassis 29).

Mittekirjeldav tähis, mis puudutab KaMS § 9 lg 1 p 3 sätestatud, on kaitstav. Seega puudub vaidlusaluse kaubamärgi registreerimisel vastuolu KaMS § 9 lg 1 punktiga 3.

4) KaMS § 9 lg 1 p 6 kohaselt õiguskaitset ei saa tähis, mis oma olemuselt võib tarbijat eksitada kaupade või teenuste liigi, kvaliteedi, hulga, otstarbe, väärtuse, geograafilise päritolu, kaupade tootmise või teenuste osutamise aja või kaupade või teenuste teiste omaduste suhtes.

Kuigi see ei ilmne antud sätte sõnastusest, peab eksitavus vastava õiguskaitsset välistava asjaoluna olema võimalik, s.t tarbija peab olema võimeline kaubamärgist kauba liigi jne osas eksitusse sattuma. Nagu märgib taotleja, tuleb Euroopa kaubamärgiõiguse põhimõtte kohaselt eeldada, et tarbija on mõistlik ja informeeritud. Seega ei pea komisjon tõenäoliseks seda, et tarbija peab klassis 16 nimetatud kaupu ekslikult juustuks. Vaidlustaja ei ole sisuliselt ka vastupidist põhistanud. Komisjoni hinnangul ei põhjusta nt liimituubile kantud kaubamärk PÕLTSAMAA EESTI JUUST enam segadust ja hämmeldust, kui tuntud kaubamärk APPLE (e. k. 'õun') arvutite suhtes või PUMA (e. k. 'puuma') spordijalanõude suhtes. Samuti ei tuleks komisjoni arvates pidada segadust ja hämmeldust identseks eksitusega KaMS § 9 lg 1 p 6 tähenduses. Seega puudub nimetatud õiguskaitsset välistav asjaolu.

5) KaMS § 9 lg 1 p 11 kohaselt õiguskaitsset ei saa tähis, mis sisaldab registreeritud geograafilist tähist või on sellega eksitavalt sarnane, kui see võib kaasa tuua geograafilise tähise õigusvastase kasutamise geograafilise tähise kaitse seaduses sätestatu järgi. GTKS § 11 lg 1 keelab muuhulgas geograafilise tähise või sellega eksitavalt sarnase tähise kasutamise kauba või teenuse tähistamiseks, mida registreering ei hõlma, kuid mis on registreeringuga hõlmatud kauba või teenusega samaliigiline; geograafilise tähise või sellega eksitavalt sarnase tähise kasutamise muu kauba või teenuse tähistamiseks, kui see võib kaasa tuua kaitstud geograafilise tähise maine pahauskse ärakasutamise; eksitava teabe kasutamise kauba või teenuse päritolu, olemuse või põhiomaduste kohta kauba või teenuse sise- või välispakendil, reklaammaterjalil või sellega seotud dokumentides.

Võimalik on hüpoteetiliselt geograafilise tähise kasutamine muude, klassis 16 loetletud kaupade tähistamiseks, kui see võib kaasa tuua kaitstud geograafilise tähise maine pahauskse ärakasutamise. Taotleja ei tegutse geograafilise tähise nr 00004 registreeringus märgitud kauba tootja, töötaja või müügiks ettevalmistajana ega teenuse osutajana registreeringus märgitud geograafilisel alal.

Geograafilise tähise kaitse seisukohast ei oma tähendust asjaolu, kas geograafilist tähist või sellega eksitavalt sarnast tähist kasutatakse kaubamärgi koosseisus kaitstava või mittekaitstava osana, s.t kas sellele laieneb kaubamärgiomaniku ainuõigus või mitte.

GTKS § 12 lg 1 näeb ette, et kaubamärki, mis on heauskselt registreerimiseks esitatud või heauskselt registreeritud kas enne GTKS jõustumise kuupäeva 10.01.2000 või enne, kui geograafiline tähis on oma päritoluriigis kaitse saanud, ei saa kehtetuks tunnistada, selle registreerimisest ei saa keelduda või selle kasutamist keelata põhjusel, et kaubamärk sisaldab registreeritud geograafilist tähist või on sellega eksitavalt sarnane, kui GTKS ei sätesta teisiti. GTKS § 12 lg 1 on erisäte GTKS § 11 suhtes ja välistab KaMS § 9 lg 1 p 11 kohaldamise.

Vaidlustatud kaubamärk on registreerimiseks esitatud 20.09.1999, s.t enne vastandatud geograafilise tähise päritoluriigis – Eesti Vabariigis – kaitse saamist 01.09.2003. Kuigi vaidlustatud kaubamärgi registreerimine toimus pärast viimatinimetatud kuupäeva, tuleb komisjoni hinnangul lähtuda GTKS § 12 lg 1 alternatiivsest sõnastusest (registreerimiseks esitatud või registreeritud) ning senioriteedi ja õiguspärase ootuse põhimõtetest. Asjaolu, et KaMS § 9 lg 1 p 11 ei sea tingimuseks varasema registreeritud geograafilise tähise olemasolu, vaid lihtsalt registreeritud geograafilise tähise olemasolu, ei ole määrav, kuna sama KaMS säte viitab blanketselt GTKS §-le 11, mille kohaldamise välistab GTKS § 12.

GTKS § 12 lg 1 sisaldub erisäte GTKS § 11 suhtes kohaldub tingimusel, et kaubamärk on heauskselt registreerimiseks esitatud või heauskselt registreeritud. Vastavalt GTKS § 12 lõikes 2 antud määratlusele on kaubamärgi registreerimiseks esitamine heauskne, kui taotleja ei teadnud ega pidanudki teadma, et tegemist on tähisega, mis näitab, et kaup või teenus on pärit kindlalt geograafiliselt alalt, kui kauba või teenuse konkreetne omadus, maine või muu iseloomulik tunnus on olulisel määral seostatav kauba või teenuse geograafilise päritoluga.

Taotleja heausksuse vastu on vaidlustaja esitatud argumendid: vaidlustaja hinnangul on objektiivselt võimatu, et taotleja kui juustutootmises tegutsev ettevõtja ei olnud vaidlusaluse

kaubamärgi taotluse esitamisel teadlik Põltsamaa kui juustutootmise koha mainest. Ainult sellise maine olemasolu lubaks nõuda taotlejalt mingi õiguse olemasolu vaidlusaluse kaubamärgi registreerimise taotlemiseks.

Komisjoni hinnangul on taotleja pahausksuse argumendi tõendid ja asjaolud ebapiisavad. Kuigi on tõendatud pikaajalised teatud tuntuse ja kvaliteediga juustu tootmise traditsioonid Põltsamaal, ei saa nende teadmise korral järeldada mingi omadusliku seose olemasolu Põltsamaa ja seal toodetud juustu vahel, kui puudub sellekohane sisuline analüüs, mille tegemata jätmist ei saa taotlejale ette heita. Komisjonile esitatud materjalide kohaselt on juustu ja muid piimatooteid Põltsamaal toodetud küll pikaajaliselt, kuid puuduvad tõendid mingist erilistest asjaolust, mis lubaksid väita eriliste juustutootmistraditsioonide, kvaliteedi, meetodi või maine või muu iseloomuliku tunnuse olemasolu võrreldes muude meiereide, piimäihistute või juustutootmisettevõtete toodanguga. Esitatud materjalides ei mainita PÕLTSAMAA JUUSTU kui spetsiifilist toodet, mis põhjendaks Põltsamaal kui geograafilisel alal valmistatud toote sellist mainet, mis oleks eeldatav ilma vastava geograafilise tähise registreeringuta ja mis välistaks heauskse kaubamärgitaotluse esitamise taotleja poolt. Põltsamaal on toodetud *EESTI JUUSTU*, mitte PÕLTSAMAA EESTI JUUSTU.

Kokkuvõttes ei ole taotleja pahausksus tuvastatud ja tuleb seega lähtuda eeldusest, et vaidlusaluse kaubamärgi registreerimise taotlus on esitatud heas usus. Seega rakendub GTKS § 12 sätestatud varasema kaubamärgi senioriteet hilisema geograafilise tähise suhtes. Ei ole õiguspärane eeldada hilisema geograafilise tähise alusel, et varasem vastava geograafilise ala nime sisaldav kaubamärk oleks registreerimiseks esitatud pahauskselt või et selle registreerimine eeldaks mingi eriõiguse olemasolu.

Vastuolu KaMS § 9 lg 1 punktiga 11 klassi 16 kaupade osas puudub.

Tulenevalt eeltoodust, võttes aluseks TÕAS § 61 lg 1 ja 2, KaMS § 41 lg 2, § 9 lg 1 p 3, 6 ja 11, GTKS § 12 lg 1 ja 2, § 7 lg 2, komisjon

o t s u s t a s:

jätta vaidlustusavaldus rahuldamata.

Vaidlustusavalduse menetlusosaline, kes soovib apellatsioonikomisjoni otsuse peale edasi kaevata menetlusnormide rikkumise tõttu, võib esitada kaebuse apellatsioonikomisjoni otsuse peale Harju Maakotusse kolme kuu jooksul apellatsioonikomisjoni otsuse avaldamisest arvates. Kohus vaatab kaebuse läbi hagita menetluses.

Vaidlustusavalduse menetlusosaline, keda ei rahulda apellatsioonikomisjoni otsus ja kes soovib jätkata vaidlust menetlusosaliste vahel hagimenetluse korras, võib esitada hagi teise menetlusosalise vastu kaubamärgi õiguskaitset välistava asjaolu või selle puudumise kindlakstegemiseks kolme kuu jooksul apellatsioonikomisjoni otsuse avaldamisest arvates.

Kui nimetatud kaebust ega hagi ei ole esitatud, jõustub apellatsioonikomisjoni otsus kolme kuu möödumisel otsuse avaldamisest ja kuulub täitmisele.

Allkirjad:

T. Kalmet

R. Laaneots

E. Sassian